

บทที่ 3

หลักการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดทำพื้นที่แนวกันชนของโรงงานใน ต่างประเทศและประเทศไทย

ปัจจุบันประเทศต่างๆให้ความสำคัญกับการจัดทำพื้นที่แนวกันชนสำหรับโรงงานอุตสาหกรรม เพราะประเทศเหล่านั้นตระหนักถึงความจำเป็นในเรื่องการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ตั้งอยู่แถวบริเวณโรงงาน โดยประเทศต่างๆ คำนึงถึงคุณประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดทำพื้นที่แนวกันชนของโรงงานอุตสาหกรรม และประเทศที่มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายให้โรงงานอุตสาหกรรมจัดทำพื้นที่แนวกันชน อาทิ ประเทศสิงคโปร์ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศเยอรมัน ซึ่งในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายของทั้ง 3 ประเทศนี้เกิดความสัมพันธ์ผลในทางปฏิบัติ ดังนั้น การศึกษามาตรการทางกฎหมายจากประเทศที่ประสบความสำเร็จในเรื่องการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ และนำมาตราการที่สำคัญมาปรับใช้กับประเทศไทย จึงเป็นประโยชน์ต่อการที่จะมีมาตรการทางกฎหมาย เพื่อให้ผู้ประกอบการของประเทศไทยจัดทำพื้นที่แนวกันชนต่อไป

3.1 กฎหมายเกี่ยวกับการจัดทำพื้นที่แนวกันชนของโรงงานในต่างประเทศ

3.1.1 กฎหมายเกี่ยวกับการจัดทำพื้นที่แนวกันชนของโรงงานในประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์ในอดีตมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการอยู่อาศัย แต่ในปัจจุบันประเทศสิงคโปร์เป็นเมืองที่ประสบความสำเร็จในด้านอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก เพราะมีการวางผังเมืองที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีปัจจัยมาจาก แนวทางการผลักดันการเติบโตทางเศรษฐกิจและการเป็นศูนย์กลางทางธุรกิจ ควบคู่ไปกับการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้ประชาชน โดยนำมาเป็นกรอบความคิด (Concept Plan) ในการพัฒนาและวางผังเมือง เพื่อบริหารจัดการและใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างคุ้มค่าในระยะยาว การทำให้สินทรัพย์ที่มีอยู่เป็นประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ (capitalize assets)

รวมทั้งการวางระบบคมนาคมโดยคาดคะเนถึงลักษณะบ้านเมืองในอนาคต และได้มีการจัดทำแผนแม่บทในรายละเอียด (Master Plan) ที่มีแผนงานระยะกลาง 10-15 ปี แผนงานต่าง ๆ เป็นเอกสารที่มีผลบังคับทางกฎหมายที่ทุกส่วนราชการต้องนำไปปฏิบัติ บัณฑิตให้เกิดผล มีการทบทวนแผนทุก 10 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์จริง

อย่างไรก็ดี การที่ประเทศสิงคโปร์ ให้ความสำคัญต่อภาคอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก เนื่องจากการผลักดันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่สิงคโปร์ก็ยังตระหนักถึงการที่ภาคอุตสาหกรรมจะก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้จากที่มีกฎหมายการควบคุมมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม ที่มีชื่อเรียกว่า Environmental Pollution Control Act โดยเป็นกฎหมายที่มีการร่างขึ้นจากความร่วมมือของหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง Environmental Pollution Control Act มีการกำหนดในเรื่องเกี่ยวกับใบอนุญาตและการประกอบกิจการของโรงงานไว้ที่มาตรา 31-34 และหน่วยงานกลางที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ก็คือ หน่วยควบคุมมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม กระทรวงสิ่งแวดล้อม (The Pollution Control Department (PCD) of Ministry of Environment (ENV)) โดยมีหน้าที่ควบคุมมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมโดยตรง

1) เจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อการจัดทำพื้นที่แนวกันชนของโรงงานอุตสาหกรรม
กฎหมายที่มีการกล่าวถึงพื้นที่ แนวกันชนของพื้นที่อุตสาหกรรม และ พื้นที่ชุมชน มีหลายมาตราแต่ที่จะกล่าวถึงก็คือ Code of Practice on Pollution Control หรือมีชื่อเรียกว่า หลักปฏิบัติในการควบคุมมลภาวะ โดยเป็นการพัฒนามา จากพระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อมและพระราชบัญญัติการควบคุมอาคาร

เจตนารมณ์ของร่างฉบับนี้⁶⁶ เพื่อแจ้งถึงหน่วยงานอุตสาหกรรม สถาปนิก วิศวกร และที่ปรึกษาในการควบคุมมลภาวะให้รู้ถึง ข้อควรปฏิบัติที่จำ เป็นในการยื่นแผนการสร้างของพื้นที่อุตสาหกรรม โดยมีการเปลี่ยนจากข้อกำหนดที่ควรปฏิบัติ ให้กลายเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติ เพื่อเป็นการ

⁶⁶INTRODUCTION,"The aim of the Code of Practice is to inform industrialists, architects, professional engineers and consultants on pollution control requirements for the submission of development proposals and BPs. The requirements in the Code of Practice have been changed from prescription-based to performance-based ones. The objective is to enable industrialists, architects, professional engineers and consultants to exercise flexibility and creativity in their designs and at the same time meet the requirements."Code of Practice on Pollution Control.

แจ้งหน่วยงานที่มีส่วนไ ในการก่อสร้าง สามารถ มีอิสระในการออกแบบ ก่อสร้าง โรงงาน อุตสาหกรรม แต่ต้องคำนึงถึงข้อปฏิบัติที่ควรเป็นไป โดย ไม่มีรูปแบบการสร้างความตายตัว แต่ต้องได้ ผลลัพธ์ตรงกับ ร่างฉบับนี้ ดังนั้น ผู้ ประกอบกิจการ โรงงานอุตสาหกรรมที่จะขออนุญาตจัดตั้ง โรงงานจะต้องปฏิบัติตาม Code of Practice on Pollution Control ซึ่งเป็นการออกตามความใน Environmental Pollution Control Act

ผู้ประกอบกิจการ โรงงานอุตสาหกรรมที่จะขออนุญาตจัดตั้ง โรงงานจะต้องมีการจัดทำ พื้นที่แนว กั้นชนของ โรงงานอุตสาหกรรม เพื่อเป็นการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมตามที่กำหนดอยู่ใน กฎหมายสิ่งแวดล้อม โดยการจัดทำนั้นต้องเป็นไปตาม Code of Practice on Pollution Control ที่มี การกำหนดเกี่ยวกับพื้นที่แนวกั้นชน

2) มาตรการกฎหมายตามหลักปฏิบัติในการควบคุมมลภาวะในการกำหนดพื้นที่แนวกั้น ชนของ โรงงานอุตสาหกรรม

ปัจจัยหลักที่ใช้กำหนดพื้นที่แนวกั้นชน มี 2 ข้อ คือ ประเภทของอุตสาหกรรม และขนาด ของอุตสาหกรรม ซึ่งมีดังนี้

(ก) ประเภทของอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมสามารถแบ่งออกได้ 4 ประเภทหลัก คือ

(1) อุตสาหกรรมสะอาด⁶⁷ ไม่ต้องมีพื้นที่แนวกั้นชน สามารถตั้งอยู่บริเวณเดียวกับพื้นที่ ชุมชนได้โดยอุตสาหกรรมประเภทนี้ จะต้องไม่มีมลพิษทางน้ำ ทางอากาศ ทางเสียง หรือ กลิ่นต่อ แหล่งชุมชนในบริเวณใกล้เคียง ตัวอย่างเช่น อุตสาหกรรมพัฒนาโปรแกรม คอมพิวเตอร์ ละมุน กัณฑ์ (Software) และการออกแบบสิ่งทอ (Fashion Design) อุตสาหกรรมประเภทนี้จะต้องไม่มีการใช้สารเคมีภายในบริเวณพื้นที่

⁶⁷ Code of Practice on Pollution Control

2.1 Clean Industry

(a) No buffer is required.

(b) Factory shall not generate air and water pollution as well as noise and smell nuisance that can affect neighbouring premises.

(c) Factory shall not use large quantities of hazardous substances such as solvents, acids and other chemicals.

(d) A list of some clean industries is given in. (pp.7-8)

(2) อุตสาหกรรมเบา⁶⁸ จะต้องมีพื้นที่แนวกันชนโดยห่างจาก แหล่งชุมชน อย่างต่ำ 50 เมตร โดยโรงงานจะต้องไม่มีการเผาไหม้จากเชื้อเพลิงแข็ง แต่มีการใช้พลังงานเผาไหม้จากไฟฟ้าได้ และไม่มีการปล่อยมลพิษทางอากาศรวมถึงมลภาวะทางเสียงมากจนเกินไป ตัวอย่างเช่น บรรจุก๊าซ ของยาและสมุนไพร และอุตสาหกรรมการทอที่ไม่มีการย้อมและสารเคมี

(3) อุตสาหกรรม ทั่วไป⁶⁹ จะต้องมีพื้นที่กันชนโดยห่างจาก พื้นที่ชุมชน อย่างต่ำ 100 เมตร ตัวอย่างเช่น อุตสาหกรรม อัญมณี และ อุตสาหกรรมเครื่องดนตรี โดยทางอุตสาหกรรม จะต้องมีการควบคุม มลพิษ ทาง อากาศ น้ำ และเสียง ต่อแหล่งชุมชน ภายใต้การดูแลและควบคุม ของกระทรวงสิ่งแวดล้อม (The Pollution Control Department (PCD)

(4) อุตสาหกรรมพิเศษ⁷⁰ เป็นอุตสาหกรรมที่ต้อง มีพื้นที่กันชนอย่างน้อย 500 เมตรจาก พื้นที่ชุมชน ตัวอย่างเช่น อุตสาหกรรมน้ำตาล และอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์กระป๋อง แต่หาก เป็น

⁶⁸ *Code of Practice on Pollution Control*

2.2 Light Industry

- (a) There shall be a buffer distance of at least 50m between a light industrial building and the nearest residential building.
- (b) Factory shall not use equipment burning solid or fuel oil. Boilers using diesel (0.005%S) and heating equipment such as furnaces, ovens and autoclaves using gaseous fuel or electricity may be allowed.
- (c) Factory shall not generate large quantities of trade effluent or solid waste.
- (d) Factory shall not generate excessive impulsive or continuous noise.
- (e) Factory shall not use large quantities of hazardous substances such as solvents, acids and other chemicals.
- (f) A list of some light industries is given in

⁶⁹ *Code of Practice on Pollution Control*

2.3 General Industry

- (a) There shall be a buffer distance of at least 100m between a general industrial building and the nearest residential building.
- (b) Factory shall install, operate and maintain pollution control equipment to minimise air, water and noise pollution arising from its operations as specified by the Pollution Control Department (PCD).
- (c) A list of some general industries is given in

⁷⁰ *Code of Practice on Pollution Control*

2.4 Special Industry

อุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มจะ ก่อให้เกิดมลพิษที่รุนแรง จะต้อง ห่างจากแหล่งชุมชนอย่างต่ำ 1 กิโลเมตร ตัวอย่างเช่น อุตสาหกรรมปิโตรเคมี

อุตสาหกรรมพิเศษ แต่ละประเภทจะ ได้รับความควบคุม จาก PCD แตกต่างกันไปในแต่ละ โรงงาน

(ข) ขนาดของอุตสาหกรรม ตัวอย่างเช่น อุตสาหกรรมอาหาร แบ่งแยก เป็นอุตสาหกรรม ได้หลายประเภท ทั้ง อุตสาหกรรม เบบ, อุตสาหกรรมทั่วไป หรืออุตสาหกรรมพิเศษ

3) มาตรการตามหลักปฏิบัติในการควบคุมมลภาวะในการกำหนดขั้นตอนและ การปฏิบัติของพื้นที่อุตสาหกรรม

ก่อนที่จะได้รับอนุญาตให้สร้าง โรงงาน ทางโรงงานอุตสาหกรรมจะต้องจัดทำแผนการ สร้าง (Building Plans) และยื่นเสนอต่อ แผนกการบริหารและการวางแผนการสร้าง (The Building Plan and Management Division of the Building and Construction Authority (BCA) เพื่อที่จะ พิจารณาในการออกใบอนุญาตประกอบการในการลงมือสร้างโรงงานอุตสาหกรรม แผนการสร้าง นี้จะได้รับการพิจารณาจากหลายหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้าง โรงงานอุตสาหกรรม เช่น the Fire Safety Bureau หน่วยป้องกันอัคคีภัย (FSB), National Parks Board คณะกรรมการอุทยาน แห่งชาติ, ENV กระทรวงสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยตัวแทนจากกระทรวงสิ่งแวดล้อมก็คือ The Central Building Plan Unite- CBPU หรือ ศูนย์กลางการวางแผนการสร้าง ซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งของ PCD ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินตามกฎหมายข้อบังคับ

(a) There shall be a buffer distance of at least 500m between the boundaries of a factory and the nearest residential building.

(b) Special industries, which can potentially cause serious pollution such as oil refineries, petrochemical and chemical plants, toxic industrial waste treatment facilities, etc, shall be sited at least 1 km from the nearest residential building.

(c) Factory shall install, operate and maintain pollution control equipment to minimise air, water and noise pollution arising from its operations as specified by PCD.

(d) Developers of special industries using or storing large quantities of hazardous chemicals may be required to conduct the following studies

หลังจากผ่านการประเมินจากหน่วยงานข้างต้นแล้ว โรงงานอุตสาหกรรมจะได้รับใบอนุญาต ซึ่งระบุถึงประเภทของอุตสาหกรรม และคุณสมบัติ ของโรงงานนั้น เช่น มลภาวะ และ ปริมาณที่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยออกมาจากโรงงาน รวมถึงขนาดของพื้นที่แนวกันชนที่ควรจะเป็น

4) มาตรการทางกฎหมายที่กำหนดโทษสำหรับโรงงานอุตสาหกรรม ที่ไม่จัดให้มีพื้นที่แนวกันชนของโรงงานอุตสาหกรรม

ประเทศสิงคโปร์ไม่มีบทกำหนดโทษสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมที่ไม่จัดให้มีพื้นที่แนวกันชนของโรงงานอุตสาหกรรม เนื่องจากการที่โรงงานอุตสาหกรรมจะขออนุญาตจัดตั้งจะต้องจัดทำแผนการสร้างโรงงานและยื่นเสนอต่อแผนกการบริหารและการวางแผนการสร้าง โดยต้องเป็นไปตาม Code of Practice on Pollution Control หากโรงงานอุตสาหกรรมไม่ทำพื้นที่แนวกันชน โรงงานอุตสาหกรรมนั้นก็จะไม่ได้ใบอนุญาตให้ประกอบกิจการและตั้งโรงงาน

3.1.2 กฎหมายเกี่ยวกับการจัดทำพื้นที่แนวกันชนของโรงงานในประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลีย หรือ สหพันธรัฐออสเตรเลีย มีรัฐธรรมนูญแห่งประเทศออสเตรเลีย แบ่งการปกครองเป็นรูปแบบของสหพันธรัฐ ตั้งแต่ ปี ค.ศ.1901 โดยมีการปกครองออกเป็น 6 มลรัฐ (State) และ 2 ดินแดน (Territory) ซึ่งมีได้มีฐานะเป็นรัฐดังนี้

1. รัฐนิวเซาท์เวลส์ (New South Wales)
2. รัฐควีนส์แลนด์ (Queensland)
3. รัฐเซาท์ออสเตรเลีย (South Australia)
4. รัฐแทสมเนีย (Tasmania)
5. รัฐวิกตอเรีย (Victoria)
6. รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย (Western Australia)
7. ดินแดนภาคเหนือ (Northern Territory)
8. ดินแดนเมืองหลวงของออสเตรเลีย (Australia Capital Territory)

โดยในแต่ละรัฐจะมีการปกครองเป็น รัฐสภา ฝ่ายบริหาร ตุลาการ และ รัฐธรรมนูญ รวมถึงกระทรวง ทบวง กรม เป็นของตนเอง และแยกออกจากรัฐบาลของสหพันธรัฐ ซึ่งดูแลจัดการ

ภารกิจในภาพรวมระหว่างรัฐ และระดับชาติ⁷¹ ดังนั้นจึงขอยกกฎหมายของ รัฐเวสเทิร์น นอสแตรเลีย (Western Australia) มาพิจารณาศึกษาเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำพื้นที่แนวกันชน ระหว่างพื้นที่อุตสาหกรรม (Industrial Land use) กับพื้นที่ประเภทอื่น

1) เจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อการจัดทำพื้นที่แนวกันชนของโรงงานอุตสาหกรรม กฎหมายที่นำมาพิจารณา มีชื่อว่า Guidance for the Assessment of Environmental Factors – Separation Distances Between Industrial and Sensitive Land Uses No.3 มีผลบังคับใช้ โดยสมบูรณ์มาตั้งแต่เดือนมิถุนายน ปี 2005 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ Environmental Protection Act 1986 กฎหมายนี้ ได้รับการปรับปรุงมาจาก “Industrial-Residential Buffer Areas (Separation Distances)” ในปี 1997 และ “Separation Distances between Industrial and Sensitive Land Uses” ในปี 2004 โดยมีจุดประสงค์หลัก เพื่อปกป้องพื้นที่อ่อนไหว (Sensitive Land Uses) จากผลกระทบ ที่ไม่อาจยอมรับได้จากกิจกรรม, การปล่อยพลังงาน และ โครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่อุตสาหกรรม

2) มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดพื้นที่แนวกันชนของโรงงานอุตสาหกรรม

ปัจจัยสำคัญในการกำหนด พื้นที่แนวกันชน คือ

- (ก) ประเภทของพื้นที่อุตสาหกรรม
- (ข) ประเภทของพลังงานที่ถูกปลดปล่อยจากพื้นที่อุตสาหกรรม
- (ค) ประเภทของพื้นที่อ่อนไหวที่อยู่ใกล้พื้นที่อุตสาหกรรม

รัฐเวสเทิร์นนอสแตรเลีย (Western Australia) มีการกำหนดการจัดทำพื้นที่แนว กันชน โดยแยกเป็นกิจการตามโรงงาน ⁷² ซึ่งสามารถสรุปแบ่งแยกเป็นประเภทอุตสาหกรรม 6 ระดับ ดัง ตารางต่อไปนี้

⁷¹บทที่ 7 ประเทศ ออสเตรเลีย. สืบค้น วันที่ 4 มกราคม 2557, จาก <http://www.local.moi.go.th/document%207.pdf> () เมื่อ

⁷²Guidance for the Assessment of Environmental Factors Western Australia (in accordance with the Environmental Protection Act 1986). Separation Distances between Industrial and Sensitive Land Uses. No.3 June 2005

ตารางที่ 3.1 แสดงพื้นที่แนวกันชนของอุตสาหกรรมแต่ละประเภท⁷³

ระดับ	ประเภทอุตสาหกรรม	ระยะแนวกันชน (เมตร)
1	งานบริการหรือการผลิตสินค้าขนาดเล็กที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	0
2	อุตสาหกรรมผลิตรองเท้า การผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป งานไม้ งานพิมพ์	50
3	อุตสาหกรรมการผลิตวัสดุก่อสร้างขนาดเล็ก การผลิตสมุนไพร ประกอบชิ้นส่วนยานยนต์ ยาสูบ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมการผลิตเซรามิกอุตสาหกรรมเหล็ก และโลหะที่เป็นการขึ้นรูป ตัด พับ เชื่อม โรงผลิตไฟฟ้าขนาดเล็ก (SPP) ที่ไม่ใช่ถ่านหินหรือขยะเป็นเชื้อเพลิง โรงผลิตไฟฟ้าขนาดเล็กมากที่เป็นประเภทพลังงานความร้อน (VSPP)	150
4	อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมแก้วและกระจก การผลิตสินค้าเครื่องโลหะและหนัง การผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้า และวัสดุก่อสร้าง อุตสาหกรรมเหล็กรีดร้อนและรีดเย็น	500
5	โรงแยกก๊าซธรรมชาติ อุตสาหกรรมปิโตรเคมีและอุตสาหกรรมเคมี อุตสาหกรรมเหล็กและโลหะที่มีเตาหลอม อุตสาหกรรมยานยนต์ การผลิตเครื่องจักรขนาดใหญ่ อุตสาหกรรมเยื่อและกระดาษขนาดใหญ่ อุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ โรงงานน้ำตาล โรงไฟฟ้าชีวมวลที่ไม่ได้ใช้ขยะเป็นเชื้อเพลิง การผลิตสังกะสี การผลิตเส้นใย asbestos วัตถุระเบิด อุตสาหกรรมการจัดการของ	1000
	เสียขนาดใหญ่ อุตสาหกรรมอาหารและการผลิตน้ำมันปรุงอาหารขนาดใหญ่ โรงไฟฟ้าก๊าซธรรมชาติ อุตสาหกรรมเส้นใยสังเคราะห์	
6	อุตสาหกรรมกลั่นน้ำมัน อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นต้น (upstream) และอุตสาหกรรมเคมีขนาดใหญ่ โรงถลุงเหล็ก อุตสาหกรรมผลิตวัสดุระเบิด เตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์ การผลิตยาปราบศัตรูพืช อุตสาหกรรมต่อเรือขนาดใหญ่ การผลิตกากจากสัตว์ โรงไฟฟ้าถ่านหิน โรงไฟฟ้าจากขยะ	2000

⁷³ปรับปรุงจาก Maas, F.M. "Town and Country Planning."

3) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับนโยบายพื้นที่แนวกันชน (Buffers) และขั้นตอนการปฏิบัติของพื้นที่อุตสาหกรรม

การกำหนดนโยบาย พื้นที่แนวกันชนนั้น จะอ้างอิงมาจาก ข้อบังคับที่ชื่อว่า State Industrial Buffer Policy ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายการพัฒนาผังเมืองของรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย (Town Planning and Development Act 1928) ซึ่งเป็นอีกหนึ่งกฎหมายที่เน้นย้ำถึงการกำหนดพื้นที่แนวกันชนของโรงงานอุตสาหกรรมกับพื้นที่ประเภทอื่น และในทางกลับกันก็เป็นการป้องกันปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อพื้นที่อุตสาหกรรมเช่นเดียวกัน⁷⁴

หน่วยงานที่เป็นผู้กำหนดพื้นที่แนวกันชนนั้นมีชื่อว่า กรมสิ่งแวดล้อม (The Department of Environment , DOE) โดยมีหลักการเพื่อ⁷⁵

- (1) หลีกเลี่ยงผลกระทบที่ยังอาจจะเกิดขึ้น
- (2) บรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นแล้ว
- (3) รักษาและดูแลให้แน่ใจว่า พื้นที่อุตสาหกรรม รักษาระยะกันชนและ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด

⁷⁴ 3.2 Relationship of the separation distances to the State Industrial Buffer Policy “The Western Australia Planning Commission has prepared a Statement of Planning Policy entitled State Industrial Buffer Policy (Government of Western Australia 1997). This is a statutory policy prepared pursuant to the Town Planning and Development Act 1928. The Policy is intended to provide a consistent Statewide approach to the definition and securing of buffers for industry and infrastructure, protect industry and infrastructure from the encroachment of incompatible land uses, provide for the safety and amenity of land uses surrounding industry and infrastructure, and provide for the protection of the interests of both landowners affected by buffers, and industry and infrastructure encroached upon by sensitive land uses”(P.6). Op.cit

⁷⁵ The EPA’s preferred hierarchy for the management of industrial emissions is: avoidance of impacts; minimise the creation and discharge of waste by implementing best practice (see EPA Guidance Statement 55, Implementing Best Practice in proposals submitted to the Environmental Impact Assessment process); or ensure environmental impacts from industrial emissions are acceptable and meet the relevant regulations and health criteria beyond the boundary of the site, industrial estate or buffer area. (P.3)

การกำหนดนโยบายนี้ จะใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลของธุรกิจอุตสาหกรรมใหม่ และ สิ่งก่อสร้าง ที่กำลังจะปลูกสร้างในพื้นที่ที่มีการตั้งอยู่มาก่อนของพื้นที่อ่อนไหวและมีผลบังคับใช้ในทางตรงกันข้าม สำหรับพื้นที่อ่อนไหวที่จะสร้างขึ้นใหม่ ใกล้เคียงกับบริเวณที่มีพื้นที่อุตสาหกรรมแต่เดิมมาก่อนแล้ว โดยใช้นโยบายนี้เป็นตัวชี้แนะแนว ในการวางโครงสร้างของพื้นที่แนวกันชน แต่ในกรณีพิเศษ ดังต่อไปนี้

- (1) การปล่อยพลังงานในรูปแบบที่ไม่ได้ระบุไว้
- (2) เป็นการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและแร่ธาตุที่สำคัญ
- (3) สารที่ถูกปล่อยจากพื้นที่อุตสาหกรรมอาจก่อให้เกิดผลกระทบทางธรรมชาติ
- (4) ผลกระทบซึ่งสะสมเพิ่มขึ้น

พื้นที่แนวกันชนอาจมีการปรับ และ เปลี่ยนแปลง ขึ้นกับการพิจารณาของ แผนกสิ่งแวดล้อม

4) มาตรการทางกฎหมายที่กำหนดโทษสำหรับ โรงงานอุตสาหกรรมที่ไม่จัดให้มีพื้นที่แนวกันชนของโรงงานอุตสาหกรรม

มาตรการทางกฎหมายของรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย (Western Australia) ไม่มีบทกำหนดโทษสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมที่ไม่จัดให้มีพื้นที่แนวกันชนของโรงงานอุตสาหกรรม เนื่องจากการที่จะมีธุรกิจอุตสาหกรรมใหม่ และ สิ่งก่อสร้าง ต้องมาจากการพิจารณาของ แผนกสิ่งแวดล้อม (The Department of Environment , DOE) เพราะเป็นผู้กำหนดพื้นที่แนวกันชนและ หากแผนกสิ่งแวดล้อมพิจารณาแล้วเห็นว่า โรงงานอุตสาหกรรมควรมีพื้นที่แนวกันชนระยะตามที่กฎหมายกำหนดก็อาจปรับเปลี่ยนได้ตามดุลพินิจของแผนกสิ่งแวดล้อม

3.1.3 กฎหมายเกี่ยวกับการจัดทำพื้นที่แนวกันชนของโรงงานในประเทศเนเธอร์แลนด์

จุดเริ่มต้นของกระบวนการกำหนดนโยบาย ด้านสิ่งแวดล้อมเริ่มจากการให้คุณค่าความสำคัญกับการรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรกเนื่องจากประเทศเนเธอร์แลนด์มีข้อจำกัดเรื่องลักษณะภูมิศาสตร์ของประเทศขนาดเล็กสำหรับเรื่องสร้างข้อมูลหลักฐาน เพื่อมาประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายทางด้านสิ่งแวดล้อมนั้น มีกระบวนการพัฒนาระบบการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมอย่างระมัดระวัง โดยมีการพิจารณาถึงประเด็นต่างๆ อย่างรอบด้าน และมีการว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญจากทวีปอเมริกาเหนือเข้ามาให้ความช่วยเหลือในการดำเนินการ

คณะกรรมการในการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมของเนเธอร์แลนด์ได้มีจัดทำชุดงานวิจัยอย่างต่อเนื่องในช่วงทศวรรษ ค . ศ. 1970 อันทำให้เกิดข้อเสนอที่ชัดเจนขึ้นในแนวทางการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และจากข้อเสนอแนวทางการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเมื่อรัฐบาลได้ดำเนินการทดลองการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม จึงได้เสนอการจัดให้ระบบการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมต่อรัฐสภาในปี ค . ศ. 1979 และได้ตราออกมาเป็นพระราชกำหนดในปี ค. ศ. 1981 ต่อมาเมื่อการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมปรากฏชัดเจนขึ้นจึงได้มีการรวมเข้าไว้ในพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในปี ค. ศ. 1986 และพัฒนาขึ้นเป็นพระราชบัญญัติการจัดการสิ่งแวดล้อมในปี ค . ศ. 1994 นอกจากนี้ยังได้มีตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมในปี ค.ศ. 1987 (และมีการแก้ไขปรับปรุงในปี ค . ศ. 1992 และปี ค. ศ. 1994) นอกจากนี้ แต่ละจังหวัดยังสามารถกำหนดข้อบังคับว่าด้วยการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมได้เองอีกด้วย⁷⁶ ดังนั้นปัจจุบันประเทศเนเธอร์แลนด์จึงเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ประสบผลสำเร็จในการรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับต้นๆของโลก

1) เจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อการจัดทำพื้นที่แนวกันชนของโรงงานอุตสาหกรรม
การจัดทำพื้นที่แนวกันชนสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมใน ประเทศเนเธอร์แลนด์ไม่มีกฎหมายรองรับ แต่มีนโยบายและการวางแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลโดยนำเอา Town and Country Planning มาเป็นต้นแบบ ซึ่งประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องทำตามนโยบายดังกล่าวอย่างเคร่งครัดโดยหลักการดังกล่าวมีการกำหนดพื้นที่กันชนไว้ว่า

พื้นที่กันชนของประเทศเนเธอร์แลนด์ ในระบบพื้นที่สีเขียวมีหน่วยงานที่ชื่อว่า The National office of Physical Planning หรือเรียกว่า หน่วยงานการวางแผนทางกายภาพแห่งชาติ โดยหน่วยงานดังกล่าวเป็นคนสร้างแนวทางของการเพิ่มพื้นที่สีเขียว เพื่อทำหน้าที่เป็นพื้นที่กันชนระหว่างอุตสาหกรรมและพื้นที่ชุมชน นอกจากนี้ในหลายจุดยังทำหน้าที่เป็นพื้นที่กันชนระหว่างเส้นทางหลวงขนาดใหญ่กับพื้นที่ชุมชน และยังอำนวยความสะดวกให้แก่ชุมชนโดยชอบ เช่น การพักผ่อนหย่อนใจและออกกำลังกาย

2) มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดพื้นที่แนวกันชนของโรงงานอุตสาหกรรม

⁷⁶ กฎหมายสิ่งแวดล้อมเนเธอร์แลนด์. สืบค้น 20 ธันวาคม 2556, จาก <http://env.anamai.moph.go.th/>

เนเธอร์แลนด์มีการกำหนดพื้นที่กันชนโดยแบ่งเป็นประเภทของอุตสาหกรรม /พื้นที่รอบอุตสาหกรรม ดังนี้⁷⁷

ประเภท 1,2 เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ แรงงานน้อย และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ซึ่งอุตสาหกรรมประเภทนี้ต้องอยู่ห่างจากชุมชนไม่ต่ำกว่ากว่า 3 กิโลเมตร หรือมากกว่าจากพื้นที่อยู่อาศัย

ประเภท 3,4 เป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดเล็กกว่า มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชน ซึ่งอุตสาหกรรมประเภทนี้สามารถอยู่บริเวณภายนอกของชุมชน หรืออยู่ห่างไม่มาก

ประเภท 5,6 เป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดเล็ก และพื้นที่ น้อย มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเมือง ศูนย์กลางและพื้นที่รอบๆ และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมชุมชนน้อยมาก

การแบ่งแยกประเภทอุตสาหกรรมในประเทศเนเธอร์แลนด์ไม่มีกฎหมายรองรับ แต่ต้องใช้โดยคำนึงในการสร้างผังเมือง และในแต่ละพื้นที่ของประเทศ ก็ให้ข้อกำหนดพื้นที่แนวกันชนที่ต่างกัน

สิ่งที่เป็นตัวกำหนดพื้นที่แนวกันชน

(ก) น้ำหนักของวัสดุอุปกรณ์ที่มีการขนถ่ายเข้าออกพื้นที่อุตสาหกรรมเพื่อส่วนของโรงงาน

(ข) ขนาดของธุรกิจรวมถึงส่วนของจำนวนแรงงาน

(ค) จำนวนแรงงาน

(ง) ระยะที่สิ่งรบกวนและสร้างความรำคาญให้แก่ผู้อยู่อาศัย

ส่วนกา รกำหนดระยะแนวพื้นที่กันชนระหว่างโรงงานอุตสาหกรรม ประเทศเนเธอร์แลนด์ ยังไม่มีตัวเลขที่ชัดเจนแน่นอนในเรื่องของความกว้างของพื้นที่แนวกันชน แต่มีการกำหนดขนาดน้อยที่สุดที่จำเป็นของพื้นที่แนวกันชน ในแต่ละประเภทอุตสาหกรรม เช่น ในพื้นที่ NoordZeekanaal ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของ Amsterdam ระบุว่า ความกว้างของพื้นที่แนวกันชนอย่าง

⁷⁷ Maas, F.M., "Town and Country Plannin,." Classification of industries and industrial areas.

ต่ำต้องมี 3 กิโลเมตร ในขณะที่พื้นที่ Rijnmond ที่ใกล้เมือง Rotterdam ต้องการพื้นที่แนวกันชนอย่างต่ำ 3.5 กิโลเมตร⁷⁸ ซึ่งเป็นไปตามตารางดังนี้⁷⁹

ตารางที่ 3.2 การกำหนดพื้นที่กันชนแบ่งแยกตามประเภทอุตสาหกรรม

ระดับ	ประเภทอุตสาหกรรม	ตัวอย่าง	พื้นที่แนวกันชน	
			ชนิด	ความกว้าง (เมตร)
1	อุตสาหกรรมหนัก	อุตสาหกรรมกลั่นน้ำมัน อุตสาหกรรมเคมีอุตสาหกรรมโลหะ และเมืองท่า เตปปฏิกรณ์นิวเคลียร์	ป่าเศรษฐกิจ; พื้นที่เกษตร ; พื้นที่สีเขียว	มากกว่า 2000
2	อุตสาหกรรมหนัก	อุตสาหกรรมยานยนต์การผลิต เครื่องจักรอุตสาหกรรมต่อเรือ ท่าเรือ ขนาดใหญ่ สถานีพลังงาน	เหมือนระดับ 1 แต่รวมทั้งสวน สาธารณะ และสนามกีฬา	มากกว่า 1000
3A	อุตสาหกรรมกลาง- หนักที่มีมลพิษทาง อากาศมาก	อุตสาหกรรมเยื่อกระดาษ และอุตสาหกรรมการผลิตเซรามิก อุตสาหกรรมปูนซีเมนต์	สวนที่ไว้คัดกรอง มลพิษ	500 หรือ มากกว่า
3B	อุตสาหกรรมกลาง- หนักที่มีมลพิษทาง อากาศเล็กน้อย	อุตสาหกรรมผลิตรถยนต์ตะเกียง อาหาร และสิ่งทอ	สวนที่ไว้คัดกรอง มลพิษ	200 หรือ มากกว่า
4A	อุตสาหกรรมเบาที่มี มลพิษทางอากาศบ้าง	อุตสาหกรรมฟอกหนังอุตสาหกรรม สิ่งทอ และอุตสาหกรรมอาหาร	การคัดพันธุ์พืช	50-100
4B	อุตสาหกรรมเบาที่มี มลพิษทางอากาศ เล็กน้อย	อุตสาหกรรมผลิตอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องจักรใน ประเทศ	การคัดพันธุ์พืช ต้นไม้จำพวกไม้ประดับ สำหรับสวนสาธารณะ ไว้คัดกรองมลพิษ	50- 100

⁷⁸ *Ibid*, pp.70-72.

⁷⁹ *Ibid*, "Table2, Classification of Industries, p.71

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ระดับ	ประเภทอุตสาหกรรม	ตัวอย่าง	พื้นที่แนวกันชน ชนิด ความกว้าง (เมตร)
5	อุตสาหกรรมบริการ	งานพิมพ์ เบเกอร์รี่ ห้องปฏิบัติการภาพยนตร์	ไม้ประดับ, น้อยกว่า สวนสาธารณะ 100
6	ห้องทำงาน งานฝีมือ, อื่นๆ	สตูดิโอแฟชั่น ร้านถ่ายรูป เครื่องปั้นดินเผา	ไม้ประดับน้อยกว่า 50

3) นโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศเนเธอร์แลนด์

ประเทศเนเธอร์แลนด์มีการพัฒนาเรื่อง กฎหมายมีส่วนร่วมมานานแล้ว โดยเฉพาะในเรื่องพลังงาน และภาคทรัพยากรธรรมชาติ มีการนำเรื่องสนธิสัญญาอาร์ฮุสมาปฏิบัติ⁸⁰

สิทธิตามสนธิสัญญาอาร์ฮุส (The Aarhus Convention)

การพัฒนาในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ให้มีความสำคัญกับเรื่องของการมีส่วนร่วมอย่างมาก จัดเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญ สัพพัตถ์คำว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน การเกี่ยวข้องของพลเมือง การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สิทธิของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ความกังวลของท้องถิ่น การแทรกแซงขององค์กรพัฒนาเอกชน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สิทธิตามสนธิสัญญาอาร์ฮุส (Aarhus Convention) จัดเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาในเรื่องของการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ในศตวรรษที่ 21 สนธิสัญญา อาร์ฮุส เป็นข้อตกลงร่วมของที่ประชุม สิ่งแวดล้อมเพื่อยุโรป ในเมืองอาร์ฮุส ประเทศเดนมาร์ก เมื่อ 25 มิถุนายน 2541 และมีผลบังคับใช้ภายใน 90 วันในประเทศที่ตกลงรับ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

การประกันสิทธิทางสิ่งแวดล้อมเป็นสิทธิมนุษยชน และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในเรื่องของสิ่งแวดล้อม ในช่วงแรกประเทศในยุโรปได้ ลงนาม

⁸⁰ การมีส่วนร่วม : แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ (น.62), โดย ถวิลวดี บุรีกุล, 2551, กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

รับเพื่อนำไปปฏิบัติ นอกจากนี้ในเวลาต่อมา ประเทศอื่นๆ ในทวีปอื่นได้นำไปใช้เช่นกัน จนกลายเป็น สนธิสัญญาระดับโลก ทั้งนี้จัดเป็นสนธิสัญญาระหว่างชาติที่ให้ความสำคัญ ของสิทธิของประชาชนที่จะมีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี จัดเป็นหลักของกฎหมายระหว่างชาติ โดยมีเสาหลัก 3 ประการที่เป็นตัวชี้วัดการเป็นประชาธิปไตย กล่าวคือ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วม และการได้รับความเป็นธรรมในกระบวนการทางศาล

การมีส่วนร่วมของประชาชนใน ประเทศเนเธอร์แลนด์โดยเอาสัญญาอาร์ฮุส (Aahus Convention) มาปฏิบัติโดยประชาชนจะต้องเฝ้าระวังและใส่ใจกับปัญหาสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว รวมถึงโรงงานอุตสาหกรรมและหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง จะต้องฟังเสียงของประชาชนรอบด้าน และนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดขอบเขตของพื้นที่อุตสาหกรรมและพื้นที่แนวกันชน เพราะนอกจากมลพิษทางอากาศแล้ว ปัญหาเรื่องกลิ่น เสียง และอากาศ ของประชาชน ก็อาจมีผลทางอ้อมมาจากพื้นที่อุตสาหกรรมด้วย

กรณีตัวอย่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดให้มีพื้นที่แนวกันชนของโรงงานอุตสาหกรรม⁸¹

ในปี ค.ศ. 1970 หน่วยงานควบคุมดูแลมลพิษทางอากาศ (The central supervisory network on air pollution) ได้รับเสียงคำเตือนจากประชาชนกว่า 20000 คน ในพื้นที่ใกล้เขตร็อดเตอร์ดัม (Rotterdam) ซึ่งหลังจากการทำวิจัยสืบสวนหาสาเหตุแล้ว พบว่าเกิดการรั่วซึมขนาดเล็กแต่หลายจุดของสารเคมีจากโรงงานอุตสาหกรรม โดยการค้นพบนี้ทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ ต้องเพิ่มบริเวณของพื้นที่กันชนในบริเวณดังกล่าว

4) มาตรการทางกฎหมายที่กำหนดโทษสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมที่ไม่จัดให้มีพื้นที่แนวกันชนของโรงงานอุตสาหกรรม

มาตรการทางกฎหมายของประเทศเนเธอร์แลนด์ไม่มีบทกำหนดโทษสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมที่ไม่จัดให้มีพื้นที่แนวกันชนของโรงงานอุตสาหกรรม เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับในเรื่องพื้นที่กันชน แต่ผู้ประกอบการจะต้องจัดให้มีพื้นที่แนวกันชนตามที่นโยบายสิ่งแวดล้อม

⁸¹Maas, F.M. "Town and Country Plannin,." p.75

กำหนด เพราะถ้าไม่จัดทำก็ไม่มีที่ตั้งโรงงาน โดยให้เป็นไปตาม Town and Country Planning
Maas, F.M.

3.2 กฎหมายเกี่ยวกับการจัดทำพื้นที่แนวกั้นชนของโรงงานในประเทศไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำพื้นที่แนวกั้นชนของโรงงาน

3.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550

ในอดีตรัฐเป็นผู้มีอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่เพียงผู้เดียว แต่ผลจากการใช้อำนาจของรัฐดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการจัดสรร การใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงต้องปรับเปลี่ยนอำนาจให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่มีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพให้แก่ประชาชนมากที่สุดเท่าที่เคยมีมา การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนดังกล่าว ยังหมายความรวมถึง สิทธิเสรีภาพของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นี้ นับว่าเป็นรัฐธรรมนูญเป็นฉบับแรกที่มีบทบัญญัติรับรองสิทธิการมีส่วนร่วมในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้อย่างชัดเจน ต่อมาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพด้านสิ่งแวดล้อมไว้อย่างกว้างขวาง โดยได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ในมาตรา 66 ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิอนุรักษ์และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน และได้รับรองสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐ และชุมชนในเรื่องดังกล่าว ไว้ในมาตรา 67 ว่า สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครองส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติ และต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อ อชุมชนอย่างรุนแรงทั้ง ทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและ ประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มี กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้โอกาสกา รอิสระ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และสถาบันอุดมศึกษาที่จัด การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพให้ความเห็นประกอบก่อนมีการ ดำเนินการดังกล่าว

สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชกา รส่วน ท้องถิ่น หรือองค์การอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง⁸² และนอกจากนี้ในมาตรา 57 วรรคสอง ยังได้กำหนดให้ประชาชนมีสิทธิในข้อมูล ข่าวสารโดยกำหนดว่า การวางแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม การเวน คิน อสังหาริมทรัพย์ การวางผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการออกกฎที่อาจมี ผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของ ประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ

นอกจากรัฐธรรมนูญจะกำหนดคุ้มครองสิทธิให้กับประชาชนแล้ว ยังได้กำหนดหน้าที่ ให้แก่ประชาชนและรัฐในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย ซึ่งหน้าที่ของ ประชาชนตามรัฐธรรมนูญเป็นหน้าที่ที่ไม่มีสภาพบังคับ จึงเป็นการกำหนดหน้าที่ไว้เป็นหลักการ ใหญ่ๆ ส่วนรายละเอียดปลีกย่อยของหน้าที่ รวมถึงสภาพบังคับจะมีกฎหมายบัญญัติเป็นรายละเอียด อีกครั้งหนึ่ง ความจำเป็นที่รัฐธรรมนูญต้องมีบทบัญญัติหน้าที่ของประชาชนไว้ก็เพราะรัฐธรรมนูญ ได้บัญญัติให้สิทธิและเสรีภาพบางประการไว้ก็ต้องกำหนดให้ประชาชนมีหน้าที่บางประการเป็น ของคู่กัน ไปเสมอ และหน้าที่ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการพิทักษ์รักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 73 ว่า บุคคลมีหน้าที่ในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ และนอกจากนี้ยังได้กำหนดหน้าที่

⁸²รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 67

ของรัฐไว้ในมาตรา 85 ว่า รัฐจะต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดังต่อไปนี้

1. กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยให้คำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งผืนดิน ผืนน้ำ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดมาตรฐานการใช้ ที่ดินอย่างยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินนั้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย

2. กระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและดำเนินการให้เกษตรกร กรรมกรกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึงโดยการปฏิรูปที่ดิน หรือวิธีอื่น รวมทั้งจัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างเพียงพอและเหมาะสมแก่การเกษตร

3. จัดให้มีการวางผังเมือง พัฒนา และดำเนินการตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

4. จัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและทรัพยากรธรรมชาติอื่นอย่างเป็นระบบ และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมทั้งต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล

5. ส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพ สิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

จากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีการกำหนดหลักการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในทรัพยากรธรรมชาติโดยให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่สำคัญคือ รัฐต้อง กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินให้ครอบคลุม ทั่วประเทศ โดยให้คำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งผืนดิน ผืนน้ำ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดมาตรฐานการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากหลักเกณฑ์กา รใช้ที่ดินนั้นมี

ส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย และต้องคำนึงถึงสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดเป็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ใน

มาตรา 87 ว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

3. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะเห็น ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นส่วนหนึ่งของบทบาทของประชาชนในกระบวนการของการพัฒนา กล่าวคือ การมีส่วนร่วมด้วยการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น มีพลังของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดการทรัพยากรให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจ ถือเป็นกาให้สิทธิแก่ประชาชนที่จะมีโอกาสได้เข้าร่วมในโครงการหรือกิจกรรมที่รัฐหรือเอกชนเป็นเจ้าของโครงการหรือผู้รับผิดชอบโครงการ โดยความยินยอมของพวกเขาเหล่านั้นเอง แต่อย่างไรก็ดี การให้สิทธิแก่ประชาชนในการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเรื่องใดต้องมีกฎหมายให้การรับรองสิทธิดังกล่าวนี้ด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติหลักการดังกล่าวมาข้างต้นไว้ในแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เพื่อให้รัฐต้องกระทำตาม ซึ่งแต่เดิมนั้นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐไม่ใช่ข้อบังคับ แต่เป็นเพียงแต่ข้อเสนอซึ่งบัญญัติว่า บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตรากฎหมายและกำหนดนโยบาย แต่ไม่เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐ รัฐสภา หรือรัฐบาล ในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามแนวนโยบายนี้ ซึ่งในปัจจุบันต้องการให้รัฐถือปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงใช้คำว่า “ต้องดำเนินการ” อันเป็นการบังคับให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

3.2.2 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

บทบัญญัติในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ที่กล่าวถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน⁸³ ได้แก่ บทบัญญัติเกี่ยวกับการกำกับดูแลโรงงานในมาตรา 32 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรี มีอำนาจกำหนดจำนวนและขนาดของโรงงานแต่ละประเภทที่จะให้ตั้งหรือขยายหรือไม่ให้ตั้งหรือขยายในท้องที่หนึ่งและกำหนดอื่นๆ อีกถือเป็นมาตรการในการกำหนด “นโยบายอุตสาหกรรม” ประการหนึ่ง โดยจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ข้อหนึ่งข้อใดต่อไปนี้ เพื่อประโยชน์ในทาง เศรษฐกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง ความปลอดภัยของประเทศหรือของสาธารณชน สิ่งแวดล้อมจึงเป็นมาตรการสำคัญของการประกอบกิจการโรงงานประการหนึ่ง หากไม่ได้รับความเอาใจใส่ทั้งทางราชการและเอกชน อาจก่อให้เกิดเหตุอันตรายเหตุเดือดร้อนรำคาญ หรือผลกระทบต่อประชาชนหรือสิ่งแวดล้อมความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน ยังความสูญเสียต่อเศรษฐกิจและสังคม

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติ ฉบับนี้ จะเน้นไปที่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากการกำกับดูแลของโรงงาน โดยมีได้มุ่งเน้นโดยตรงต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากการป้องกันสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากโรงงาน ซึ่งวิธีที่จะช่วยในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลดมลภาวะ ช่วยกรองมลพิษ และลดผลกระทบจากการปล่อยมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมสู่พื้นที่ชุมชนก็คือการจัดทำพื้นที่แนวกันชน แต่ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ .ศ. 2535 ยังมีได้มีการกำหนดแนวทางวิธีป้องกันการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้โรงงานที่จะต้องกระทำเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไว้แต่อย่างใดเลย

⁸³ พระราชบัญญัติ โรงงานพ .ศ. 2535 มาตรา 32 “เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมความมั่นคง ความปลอดภัยของประเทศหรือของสาธารณชน ให้รัฐมนตรีโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาในเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดจำนวนและขนาดของโรงงานแต่ละประเภทหรือชนิดที่จะให้ตั้งหรือขยาย หรือที่จะไม่ให้ตั้งหรือขยายในท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง
- (2) กำหนดชนิด คุณภาพ อัตราส่วนของวัตถุดิบ แหล่งกำเนิดของวัตถุดิบและหรือปัจจัยหรือชนิดของพลังงานที่จะนำมาใช้หรือผลิตในโรงงาน
- (3) กำหนดชนิดหรือคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในโรงงานที่จะให้ตั้งหรือขยาย
- (4) กำหนดให้นำผลผลิตของโรงงานที่จะให้ตั้งหรือขยายไปใช้ในอุตสาหกรรมบางประเภท หรือให้ส่งผลผลิตออกนอกราชอาณาจักรทั้งหมดหรือบางส่วน

3.2.3 พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 มีการกล่าวถึงในเรื่องสิ่งแวดล้อมไว้ในมาตรา 49⁸⁴ โดยระบุว่าในกรณีของหรือวัตถุอันตรายที่นำเข้ามาในประเทศและนำเข้าไปในเขตประกอบการเสรีเพื่อผลิต ผสม ประกอบ บรรจุหรือดำเนินการอื่นใดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งออก ให้ยกเว้นไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการนำเข้า การส่งออก ไปนอกราชอาณาจักร การครอบครองหรือการใช้ประโยชน์ การควบคุมมาตรฐานหรือคุณภาพ การประทับตราหรือเครื่องหมายใดๆ แก่ของนั้น แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงกฎหมายว่าด้วยศุลกากร แต่ถ้าของดังกล่าวก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคง สุขภาพอนามัยของประชาชน หรือสิ่งแวดล้อม ให้รัฐมนตรีออกกฎกระทรวงกำหนดชนิดหรือประเภทของของนั้นมิให้ได้รับยกเว้นตามกฎหมายดังกล่าว

บทบัญญัติดังกล่าวเป็นการบัญญัติถึงวัตถุอันตรายที่จะนำเข้ามาเพื่อประกอบกิจการในนิคมอุตสาหกรรมว่าถ้าวัตถุอันตรายดังกล่าวจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน หรือสิ่งแวดล้อมนั้นนิคมอุตสาหกรรมนั้นจะนำเข้ามาประกอบกิจการไม่ได้ เพราะ กฎหมายได้มีการบัญญัติห้ามไว้ ส่วนการจัดทำพื้นที่แนวกันชน โรงงาน ตาม พระราชบัญญัติ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 มิได้มีการกำหนดให้ผู้ประกอบการแต่ละนิคมต้องจัดทำไว้เพื่อเป็นการพิทักษ์รักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการประกอบกิจการของนิคมอุตสาหกรรมระหว่างพื้นที่อุตสาหกรรมกับพื้นที่ชุมชนไว้แต่อย่างใดเลย

3.2.4 พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2518

พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2518 มาตรา 17 (3) (ข) ระบุว่า ผังเมืองรวม ประกอบด้วยแผนผังซึ่งทำขึ้นเป็นฉบับเดียวหรือหลายฉบับพร้อมด้วยข้อกำหนดโดยมีสาระสำคัญทุกประการหรือบางประการไว้ในแผนผังแสดงที่โล่งซึ่งเป็นบท บัญญัติที่กำหนดไว้เป็นมาตรการที่จะมีการ

⁸⁴พระราชบัญญัติ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 มาตรา 49 ของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมและผู้ประกอบการค้าเพื่อส่งออกนำเข้ามาในราชอาณาจักรและนำเข้าไปในเขตอุตสาหกรรมส่งออกเพื่อใช้ในการผลิตสินค้า หรือเพื่อการค้าเพื่อส่งออก ให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน อากรขาเข้า ภาษีมูลค่า เพิ่ม และภาษีสรรพสามิต ทั้งนี้ ให้ รวมถึงของที่นำออกจากรเขตอุตสาหกรรมส่งออกแห่งหนึ่งไปยังเขตอุตสาหกรรมส่งออกอีกแห่งหนึ่งด้วย (แก้ไขโดยพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2539)

ออกกฎหมายผังเมือง โดยสามารถใส่วัตถุประสงค์ไว้ได้⁸⁵ คือแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตามที่ได้จำแนกประเภทและแผนผังแสดงที่โล่งโดยที่แนวกันชนในผังเมืองมี 2 ส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง ในกฎหมายผังเมืองเรียกว่า ผังที่โล่ง คือส่วน ที่ผังเมืองกำหนดไว้ให้อยู่ด้านในเขตพื้นที่ของ อุตสาหกรรม สามารถควบคุมได้โดยใช้ข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินของผังเมือง เช่น กำหนดให้บริเวณริมแนวเขตอุตสาหกรรมกำหนดให้ปลูกต้นไม้เป็นระยะกึ่งเมตร ในทางวิชาการ เรียกว่า แนวป้องกัน เป็นต้น และส่วนที่ผังเมืองกำหนดไว้ ให้อยู่รอบนอกแนวเขตพื้นที่ของ อุตสาหกรรม ในทางวิชาการ เรียกว่า แนวกันชน โดยปกติจะห้ามอยู่อาศัยให้ทำการเกษตร เพื่อ ป้องกันการกระทบกระทั่งกันระหว่างการใช้ที่ดินที่อยู่ในระหว่างอุตสาหกรรมกับชุมชน

3.2.5 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

การประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม เป็นการใช้ที่ดินที่จะมีส่วนหนึ่งซึ่งจะต้องเป็น อาคาร ทั้งเป็นที่อยู่อาศัย อาคารพาณิชย์ อาคาร โรงงาน การก่อสร้างอาคารทุกชนิด ทุกประเภท โดยมีพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 กำกับดูแลอยู่ และจะต้องปฏิบัติตามมาตรา 21 ที่ระบุว่า ผู้ใดจะก่อสร้าง คัดแปลงหรือเคลื่อนย้ายอาคารต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือแจ้ง เจ้าพนักงานท้องถิ่น และดำเนินการตามมาตรา 39 ทวิ⁸⁶

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มีการกล่าวถึงสิ่งแวดล้อมไว้ในมาตรา 8⁸⁷ ที่ ระบุถึงวัตถุประสงค์ของการควบคุมอาคารไว้ว่าเป็นไป “เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงแข็งแรง

⁸⁵เวทีวิชาการเพื่อมาบตาพุด : ทิศทางผังเมืองรวมมาบตาพุดและพื้นที่กันชน กฎหมายผังเมืองและ กฎหมายควบคุมอาคารจะช่วยกำหนด หัวข้อเรื่องแนวกันชนอย่างไรเป็นรูปธรรมทั่วประเทศได้อย่างไร (น. 47) โดย วีรพงษ์ บุญญานสนธิ์, สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย พิมพ์ครั้งที่ 1.

⁸⁶มาตรา 21 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

⁸⁷มาตรา 8 (แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543) เพื่อประโยชน์ แห่งความมั่นคงแข็งแรง ความปลอดภัย การป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผัง เมือง การสถาปัตยกรรม และการอำนวยความสะดวกแก่การจราจร ตลอดจนการอื่นที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตาม พระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรี โดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคารมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนด

- (1) ประเภท ลักษณะ แบบ รูปทรง สัดส่วน ขนาด เนื้อที่ และที่ตั้งของอาคาร
- (2) การรับน้ำหนัก ความต้านทาน ความคงทน ตลอดจนลักษณะและคุณสมบัติของวัสดุที่ใช้
- (3) การรับน้ำหนัก ความต้านทาน ความคงทนของอาคาร และพื้นดินที่รองรับอาคาร

ความปลอดภัย ป้องกันอัคคีภัย รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรม และ
อำนวยความสะดวกแก่การจราจรตลอดจนการอื่นที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้...”

3.2.6 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 43
และมาตรา 44 ได้กำหนดไว้ว่า ในกรณีปรากฏว่าพื้นที่ใดมีลักษณะเป็นพื้นที่มีระบบนิเวศน์ตาม
ธรรมชาติที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นโดยทั่วไป หรือมีระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติที่ อาจถูกทำลายหรือ
อาจได้รับผลกระทบกระเทือนจากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ได้โดยง่ายหรือเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทาง
ธรรมชาติหรือศิลปกรรมอันควรแก่การอนุรักษ์และพื้นที่นั้นยังมิได้ถูกประกาศกำหนดให้เป็นเขต
อนุรักษ์ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มี อำนาจออก
กฎกระทรวงกำหนดให้พื้นที่นั้นเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และในการออกกฎกระทรวงนั้น

-
- (4) แบบและวิธีการเกี่ยวกับการติดตั้งระบบประปา ก๊าซ ไฟฟ้า เครื่องกล ความปลอดภัยเกี่ยวกับอัคคีภัยหรือภัย
พิบัติอย่างอื่น และการป้องกันอันตรายเมื่อมีเหตุฉุกเฉิน
 - (5) แบบ และจำนวนของห้องน้ำและห้องส้วม
 - (6) ระบบการจัดการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของ อาคาร เช่น ระบบการจัดแสงสว่าง การระบายอากาศ การปรับ
อากาศ การฟอกอากาศ การระบายน้ำ การบำบัดน้ำเสีย และการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
 - (7) ลักษณะ ระดับ ความสูง เนื้อที่ของที่ว่างภายนอกอาคาร หรือแนวอาคาร
 - (8) ระยะหรือระดับระหว่างอาคารกับอาคารหรือเขตที่ดินของ ผู้อื่น หรือระหว่างอาคารกับถนน ตรอก ซอย ทาง
เท้า ทาง หรือที่สาธารณะ
 - (9) พื้นที่หรือสิ่งก่อสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่จอดรถ ที่กักเก็บรถ และทางเข้าออกของรถสำหรับอาคารบางชนิดหรือบาง
ประเภท ตลอดจนลักษณะและขนาดของพื้นที่หรือสิ่งก่อสร้างขึ้นดังกล่าว
 - (10) บริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย และใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารชนิดใดหรือประเภทใด
 - (11) หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการก่อสร้าง คัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย ใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคาร
 - (12) หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การโอนใบอนุญาต การ
ออกใบรับรอง และการออกใบแทนตามพระราชบัญญัตินี้
 - (13) หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ออกแบบ ผู้ควบคุมงาน ผู้ดำเนินการผู้ครอบครองอาคารและเจ้าของอาคาร
 - (14) คุณสมบัติเฉพาะและลักษณะต้องห้ามของผู้ตรวจสอบ ตลอดจนหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ในการขอขึ้น
ทะเบียนและการเพิกถอนการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ตรวจสอบ
 - (15) หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจสอบอาคาร ติดตั้งและตรวจสอบอุปกรณ์ประกอบของอาคาร
 - (16) ชนิดหรือประเภทของอาคารที่เจ้าของอาคารหรือผู้ครอบครองอาคารหรือผู้ดำเนินการต้องทำการประกันภัย
ความรับผิดตามกฎหมายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของบุคคลภายนอก

ให้กำหนดมาตรการคุ้มครองอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้ไว้ในกฎกระทรวงด้วย
ดังนี้

- (1) กำหนดการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติหรือมิให้
กระทบกระเทือนต่อระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติหรือคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
- (2) ห้ามการกระทำหรือกิจกรรมใดๆ ที่อาจเป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดผลกระทบในทาง
เปลี่ยนแปลงระบบนิเวศน์ของพื้นที่นั้นจากลักษณะตามธรรมชาติหรือเกิดผลกระทบต่อคุณค่าของ
สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
- (3) กำหนดประเภท และขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ
หรือเอกชนที่จะทำการก่อสร้างหรือดำเนินการในพื้นที่นั้น ให้มีหน้าที่ต้องเสนอรายงานการ
วิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- (4) กำหนดวิธีจัดการ โดยเฉพาะสำหรับพื้นที่นั้นรวมทั้งการกำหนดขอบเขตหน้าที่และ
ความรับผิดชอบของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการร่วมมือและประสานงานให้เกิด
ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อรักษาสภาพธรรมชาติหรือระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติหรือ
คุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในพื้นที่นั้น
- (5) กำหนดมาตรการคุ้มครองอื่นๆ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมแก่สภาพของพื้นที่
นั้น

3.2.7 กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2539) ออกตามความในพระราชบัญญัติ การนิคม
อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2539) ออกตามความในพระราชบัญญัติการนิคม
อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522⁸⁸ มีการกล่าวถึงในเรื่องการจัดทำพื้นที่แนวกันชนระหว่าง

⁸⁸กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2539) ออกตามความในพระราชบัญญัติ การนิคมอุตสาหกรรมแห่ง
ประเทศไทย พ.ศ. 2522 อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 5 และ มาตรา 37 แห่ง พระราชบัญญัติ การนิคม
อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้
ข้อ 5 ในการจัดพื้นที่ในนิคมอุตสาหกรรมต้องจัดให้มีเขตพื้นที่ระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก
อย่างอื่น เขตพื้นที่สีเขียว และพื้นที่แนวกันชนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 25 ของพื้นที่ทั้งหมด

นิคมอุตสาหกรรมกับชุมชนเพื่อเป็นการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากนิคมไว้ในข้อ 5 โดยกำหนดว่าในการจัดพื้นที่ในนิคมอุตสาหกรรมต้องจัดให้มีเขตพื้นที่ระบบสาธารณสุขปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างอื่น เขตพื้นที่สีเขียว และพื้นที่แนวกันชนไม่ น้อยกว่า ร้อยละ 25 ของพื้นที่ทั้งหมดในกรณีที่นิคมอุตสาหกรรมมีพื้นที่ตั้งแต่ 1,000 ไร่ขึ้นไป ให้จัดให้มีเขตพื้นที่ ระบบสาธารณสุขปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างอื่น เขตพื้นที่สีเขียว และพื้นที่แนวกันชน ตามที่ คณะกรรมการการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยกำหนด แต่ต้องไม่น้อยกว่า 250 ไร่

3.2.8 ประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการขอรับการ สนับสนุนการจัดตั้งชุมชนอุตสาหกรรมว่า พื้นที่ในชุมชนอุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

กรณีที่มีการจัดทำพื้นที่แนวกันชนระหว่างโรงงานอุตสาหกรรม ร่วมกับชุมชนเพื่อช่วยในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ลดมลภาวะ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และยังมีส่วนช่วย ในการลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างโรงงานและชุมชน ทำให้มีประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการขอรับการสนับสนุนการจัดตั้งชุมชนอุตสาหกรรม ตามที่ กระทรวงอุตสาหกรรมได้ออกประกาศเรื่องนโยบายการจัดตั้งชุมชนอุตสาหกรรม ฉบับลง วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2539 โดยให้ผู้สนใจจัดตั้งชุมชนอุตสาหกรรมยื่นเรื่องราว ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนด โดยให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมได้รับความ เห็นชอบจากกระทรวงอุตสาหกรรม เห็นควรกำหนด หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการสนับสนุน การจัดตั้งชุมชนอุตสาหกรรมในข้อ 2 (2.5) ที่ระบุถึงทำเลที่ตั้งของโครงการว่าพื้นที่ในชุมชน อุตสาหกรรมให้ใช้สำหรับการประกอบกิจการสุทธิไม่เกินร้อยละ 75 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยจะต้อง เป็นพื้นที่เพื่อการประกอบอุตสาหกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 65 ของพื้นที่ประกอบกิจการสุทธิ ดังกล่าว และอาจกำหนดให้มีพื้นที่แนวกันชน (BUFFER ZONE) ตามความจำเป็น⁸⁹

ในกรณีที่นิคมอุตสาหกรรมมีพื้นที่ตั้งแต่ 1,000 ไร่ขึ้นไป ให้จัดให้มีเขตพื้นที่ ระบบสาธารณสุขปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างอื่น เขตพื้นที่สีเขียว และพื้นที่แนวกันชน ตามที่คณะกรรมการการนิคมอุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทยกำหนด แต่ต้องไม่น้อยกว่า 250 ไร่

⁸⁹ประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรมเรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการขอรับการสนับสนุนการ จัดตั้งชุมชนอุตสาหกรรมตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมได้ออกประกาศเรื่องนโยบายการจัดตั้งชุมชนอุตสาหกรรม

3.2.9 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลปัญหาสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากโรงงาน

1) กรมโรงงานอุตสาหกรรม

กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจในการออกใบอนุญาตและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัติโรงงาน ให้เป็นไปตามกำหนดระเบียบในการก่อสร้างประกอบกิจการ และขยายโรงงาน รวมถึงข้อกำหนดเรื่องความปลอดภัย การควบคุมมลพิษที่เกิดจากโรงงานที่เข้มงวด กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมทำหน้าที่บริหารจัดการและกำกับดูแลเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ

กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจในการออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์ต่างๆ ดังนี้

- (ก) ลักษณะประเภทหรือชนิดของเครื่องจักรเครื่องอุปกรณ์ที่ต้องนำมาใช้ในการประกอบกิจการโรงงาน
- (ข) ที่ตั้งของโรงงานสภาพแวดล้อมของโรงงานลักษณะอาคารของโรงงานหรือลักษณะภายในของโรงงาน
- (ค) คนงานซึ่งมีความรู้เฉพาะตามประเภทชนิดหรือขนาดของ โรงงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่หนึ่งหน้าที่ใดประจำโรงงาน
- (ง) กรรมวิธีการผลิตและการจัดให้มีอุปกรณ์หรือเครื่องมือเพื่อป้องกันหรือระงับหรือบรรเทาอันตราย ความเสียหายหรือความเดือดร้อนที่อาจเกิดแก่บุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในโรงงานหรือที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงงาน
- (จ) มาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษหรือสิ่งใดๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการ โรงงาน

ฉบับลง วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2539 โดยให้ผู้สนใจจัดตั้งชุมชนอุตสาหกรรมยื่นเรื่องราว ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนดนั้นกรมโรงงานอุตสาหกรรม โดยความเห็นชอบจากกระทรวงอุตสาหกรรม เห็นควรกำหนด หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการสนับสนุนการจัดตั้งชุมชนอุตสาหกรรมดังต่อไปนี้

- 2.5 พื้นที่ในชุมชนอุตสาหกรรมให้ใช้สำหรับการประกอบกิจการสุทธิไม่เกินร้อยละ 75 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยจะต้องเป็นพื้นที่เพื่อการประกอบอุตสาหกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 65 ของพื้นที่ประกอบกิจการสุทธิดังกล่าว และอาจกำหนดให้มีพื้นที่แนวกันชน (BUFFER ZONE) ตามความจำเป็น

(จ) การจัดทำมีข้อมูลและเอกสารที่จำเป็นของผู้ประกอบกิจการโรงงานเพื่อประโยชน์ในการควบคุมหรือตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมาย

(ข) กำหนดการอื่นใดเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยในการดำเนินงาน

หากมีการตรวจโรงงานหรือเครื่องจักรเพื่อให้แน่ใจว่าปฏิบัติ ตามพระราชบัญญัติฯ หน่วยงานเอกชนสามารถดำเนินการตรวจและรายงานแทนพนักงานเจ้าหน้าที่ได้หากหน่วยงานเอกชนปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติฯ ที่ลงในราชกิจจานุเบกษา

ถ้าโรงงานที่จัดตั้งขึ้นมีสภาพที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสาธารณสุขอย่างรุนแรง กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจสั่งให้หยุดประกอบการ หรือแก้ไขหรือปรับปรุง กระทบง อดสาหกรรมมีอำนาจสั่งให้ย้ายโรงงานบางส่วนหรือทั้งหมดไปยังสถานที่ที่ไม่เป็นภัยคุกคามต่อ สาธารณชน พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการตรวจสอบ และออกคำสั่งให้โรงงานหยุดดำเนินการ ปรับเปลี่ยน หรือซ่อมแซมเครื่องจักร หรือดำเนินมาตรการปรับปรุงแก้ไขอื่นๆ ได้

2) กรมควบคุมมลพิษ

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ .ศ. 2535 กำหนด บทบาทและภารกิจโดยทั่วไปของกรมควบคุมมลพิษ ⁹⁰ ได้แก่ กรมควบคุมมลพิษมีอำนาจการ ประกาศพื้นที่เขตควบคุมมลพิษ กำหนด มาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด กำหนดประเภท ของแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องควบคุมการปล่อยอากาศเสีย น้ำทิ้งหรือขยะมูลฝอย การจัดตั้ง คณะกรรมการควบคุมมลพิษ เพื่อจัดทำนโยบายและแผนงาน ประสานงานในการลดปัญหามลพิษ และเสนอมาตรการในการป้องกันมลพิษ โดยมีปลัดกระทรวงวิทย์ฯ ศาสตร์ เทคโนโลยีและ สิ่งแวดล้อมเป็นประธาน

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ .ศ. 2535 กรมควบคุม มลพิษมีหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่จำเป็นในการจัดการมลพิษ ได้แก่ กำหนด หน้าที่ของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ กำหนดอัตรา ค่าบริการ ค่าปรับ และค่าสินไหมทดแทน หรือ ค่าเสียหาย ซึ่งเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบซึ่งปรากฏในบท

⁹⁰อำนาจหน้าที่กรมควบคุมมลพิษ. สืบค้น 28 ธันวาคม พ.ศ. 2556, จาก

กำหนดโทษ ในกรณีที่มีผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม และกรมควบคุมมลพิษมีอำนาจหน้าที่ในการ กำหนดเกณฑ์และมาตรฐานในการควบคุมการดำเนินกิจการของโรงงานอุตสาหกรรม โดยเฉพาะ มาตรฐานและวิธีการควบคุมการกำจัดของเสียมลพิษหรือสารปนเปื้อนซึ่งเกิดจากกิจการของ โรงงานที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมภายใต้พระราชบัญญัติโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรมสามารถ ประกาศกฎกระทรวงเกี่ยวกับการกำจัดของเสียสิ่งปฏิกูลและขยะมูลฝอย ห้ามการปล่อยทิ้งน้ำ เสีย และอากาศเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม แนวทางการมีระบบบำบัดของเสีย ตลอดจนกำหนดระดับ เสี่ยงไม่ให้เป็นมาตรฐานของ EPA (US Environmental Protection Agency) โดยกรมควบคุมมลพิษ มี อำนาจในการตรวจสอบ สั่งปรับปรุงแก้ไข และดำเนินการทางกฎหมายกับเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ เฉพาะเรื่องที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษตาม พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เท่านั้น แต่กรมควบคุมมลพิษ ไม่มีอำนาจสั่งปิดโรงงานหรือสถานประกอบการ ที่ก่อให้เกิด มลพิษสิ่งแวดล้อม และไม่มีอำนาจในการสั่งการหรือดำเนินการตามกฎหมาย กรมควบคุมมลพิษมี อำนาจหน้าที่เพียงแจ้งไปยังกรมโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อสั่งการและให้แก้ไขปัญหาดังกล่าว